

Ahmet Muhtar Büyükcınar son yıllarında bazı öğrencileriyle

1980-1984, Yaşar Erol, Ahmet Arpa, Durak Pasmaz ve Abdullah Yücel'le birlikte). İmam Mâlik'in eserinin çevirisidir. **4. Sünenü'n-Nesâî** (I-VIII, İstanbul 1981, Ahmet Tekin, Ömer Faruk Harman ve Yaşar Erol'la birlikte). **5. Hadislerle İslâm (et-Tergîb ve't-terhib)** (I-VII, İstanbul 1984-1986, Ahmet Arpa, Durak Pasmaz ve Abdullah Yücel'le birlikte). Münzirî'nin çeşitli konulara dair hadisleri bir araya getiren eserinin çevirisidir. Müellif ayrıca Ömer Rıza Doğrul'un *Tanrı Buyruğu* adlı meâlinin yeni baskısını talebelerinden Mustafa Uzun'la birlikte redakte ederek yayımlamıştır (İstanbul 1980). Büyükcınar'ın çok önem verdiği meâl ve tefsir çalışması hastalığı sebebiyle yarım kalmış, Cihan Okuyucu'nun hocasının sohbetlerinde tuttuğu notlar ise henüz neşredilmemiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

DİB Arşivi'ndeki özlük dosyası; Ahmet Muhtar Büyükcınar, *Hayatım İbret Aynası Hatıralar*, I-II (haz. M. Ertuğrul Düzdağ), İstanbul 1996; III-IV (haz. Necmettin Türinay), İstanbul 1997; ayrıca bk. M. Ertuğrul Düzdağ'ın yazısı, I, 24-26; "Ahmet Muhtar Büyükcınar ile Mülakat...: İnsanlar Yaşama Sanatını Bilmiyorlar", *Altınoluk*, sy. 141, İstanbul 1997, s. 9; Kâmil Yaşaroğlu, "İçimizden Biri", *Yeni Hizmet*, sy. 8, İstanbul 1997, s. 55-57; Mustafa İslamoğlu, "Bir Çınarın Gölgesinde Serinlemek", *Yeni Şafak*, İstanbul 03.09.2005; Ali Demirel, "Bir İlim ve İrfan İnsanın İbretlik Hayatını Okumak İster misiniz?", *Bugün*, İstanbul 06.04.2012; Sâim Oral, "Hocam", <http://ahmetmuhtarbuyukcinar.com> (22.04.2015); a.mlf., "Rüzgar Esiyor", <http://ahmetmuhtarbuyukcinar.com> (22.04.2015); Yaşar Değirmenci, "Bir Çınarın Ardından", <http://ahmetmuhtarbuyukcinar.com> (22.04.2015); Tuğba Akbay İnan, "Hayatım İbret Aynası Hatıralar", <http://www.cocukaile.net> (22.04.2015); Adil Görmez, "Hayatım İbret Aynası Hatıralar", <http://www.egitimakademisi.org.tr> (22.04.2015); Abdullah Ömer Çelik, "92 Yaşında Koca Bir Çınar Hocamız", <http://www.dunyabizim.com> (22.04.2015); "Ahmet Muhtar Büyükcınar Hoca Dua Bekliyor", <http://www.haber7.com> (22.04.2015); "Ömrünü İlme Adanmış Ahmet Muhtar Büyükcınar Dua Bekliyor", <http://www.haberler.com> (22.04.2015).

MUSTAFA UZUN

BÜYÜKKÖRÜKÇÜ, Tahir (1925-2011)

Din âlimi, vâiz,
Konya müftüsü.

Konya'nın Uluirmak mahallesinde doğdu. Babası Körükçüler'den Marangoz Mehmed Efendi, annesi Dülgerzâde'lerden Aliye Hanım'dır. İlkokulun ardından Konya Erkek Ortaokulu'na kaydoldu (1939). Bu arada Kur'an eğitimi aldı ve tecvid okudu. Ortaokulun son sınıfında iken dinlediği Hacı İsa Ruhi Efendi'nin (Bolay) vaazından etkilenerek 1942'de resmî öğrenimini yarıda bırakıp ondan İslâm ilimleri tahsiline başladı ve dört yıl sonra icâzet aldı. Bu sırada Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu'dan hadis ve ahlâk, Müsevvid Bülbül Mehmed Efendi'den ferâiz, Hacı Hâkî Efendi'den (İzler) Farsça, Hacı Haydar Efendi'den (Ulukapı) kıraat tahsil etti. Bu yıllarda Konya il merkezindeki mescidlerde vaazlar verdi. Askerliğini İzmir Foça'da tamamladı (1946-1949). İleride ismiyle özdeşleşecek olan Kapu Camii'nde ilk vaazlarını askerden izinli geldiği ramazan ayının son günlerinde yaptı.

Askerlik dönüşü vaazlarına devam ettiği sırada Konya'da bir vaazını dinleyen dönemin Diyanet İşleri Başkanı Ahmet Hamdi Akseki'nin tâlimatıyla Konya merkez vâizliğine tayin edildi (28 Şubat 1950). Vaaz ve sohbetlerine gösterilen büyük ilgi üzerine ilk görev yeri olan Asrî Camii'nden Şerafeddin Camii'ne nakledildi. Aynı yıl Atçekenler'den Fahriye Hanım'la evlendi. Vâizliğin yanı sıra gençlere İslâm ilimleri okuttu. Güvenlik güçlerince derslerinden birine yapılan baskın sonrası "on üç-on yedi yaş arasındaki on dört çocuğa Arap harfleri ve Arapça sarf ve nahiv tedris ettirmek" suçuyla kısa süre başkanlık emrine alındı (28 Mart – 15 Mayıs 1951). 1951'de açılan Konya İmam-Hatip Okulu'nda Hacıveyiszâde Mustafa Kurucu ile birlikte Arapça öğretmenliği yaptı (1952-1953). 1952'de hacca gitti. Vâizlik görevini sürdürürken açılan imtihanı kazanarak Sancioğlu (Boncuk) Camii imam-hatipliğini de üstlendi (15 Şubat 1956), hâfizliğini da bu sırada tamamladı.

27 Mayıs 1960 askerî darbesinden sonra mâruz kaldığı baskılara rağmen vaazlarına devam etti, hakkında yürütülen tahkikatın somut bir netice alınmadığı halde önce başkanlık emrine alındı ve ardından Burdur merkez vâizliğine

gönderildi (20 Ağustos 1964). Burada kaldığı yıllarda cami dışında yürüttüğü irşad hizmetlerine konferansları da ilâve etti ve bunların ilkinin Denizli'de gerçekleştirildi. 1965'te siyasî iktidarın değişmesi üzerine Konya merkez vâizliğine döndü ve bir buçuk ay sonra Konya müftülüğüne getirildi (3 Mart 1966). Altı yıl süren bu görevin ardından tekrar vâizliğe döndüyse de bir yıl sonra emekliye ayrıldı (20 Haziran 1973).

1970'te kurulmasına öncülük ettiği Konya Selçuklu ilçesi Erenköy mahallesinde fahrî imam-hatiplik yaptı (1971-1975). Hac mevsiminde Haremeyn'de vaazlar verdi. 1976'dan itibaren irşad hizmetlerini Avrupa ülkelerine taşıdı. 1977 milletvekili genel seçimlerinde Millî Selâmet Partisi'nden Konya milletvekili oldu. 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra gözetim altına alınıp mahkeme kararıyla tutuklandı ve on bir aya varan tutukluluk süresinin ardından yargılandığı Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askerî Mahkemesi tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı (25 Temmuz 1981). Yargılama neticesinde verilen üç yıl ağır hapis cezası temyiz edildi (28 Şubat 1983). 1982 anayasasında şekillendirilen yeni yasayla kendisine on yıl siyaset yasağı getirildi. Beş yıla yakın devam eden mahkeme süreci sonunda beraat etti (3 Şubat 1985). Yurt dışına çıkış yasağının kaldırılması üzerine Haremeyn'e mücâvir oldu (1985-1999), bu süre içinde Türkiye'de bulunduğu zamanlarda Kapu Camii'nde cuma vaazlarına devam etti. Kısa süren bir hastalığın ardından 5 Mart 2011'de vefat etti, ertesi gün Kapu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Üçler Kabristanı'nda defnedildi.

1977 yılına kadar aktif siyaset içinde yer almayan Büyükkörükçü, Necmettin Erbakan'ın Konya'dan bağımsız milletvekili adaylığını koyduğu 1969'dan itibaren Millî Görüş hareketi çizgisindeki siyasal

Tahir
Büyükkörükçü

Tahir Büyükkörükçü müftülük makamında

oluşumlara aktif destek vermiş, 12 Eylül askerî darbesinden sonra aktif görev almasa da vefatına kadar söz konusu câmia ile yakın ilişkilerini sürdürmüş, 28 Şubat süreci sonrasında bu câmianın içinden çıkan yeni siyasî hareketi desteklemiştir. Henüz çocukluk çağında tanıyıp sohbetinde bulunduğu Nakşibendî-Hâlidî silsilesinin Türkiye'deki önemli kollarından Erbilî Dergâhı postnişini Mahmut Sami Ramazanoğlu'na intisap etmiş, Burdur'da görev yaptığı dönemde şeyhinin ders vekilliğini üstlenmiş, Erenköylü Hikmet Tuzkaya, Yahyalılı Hacı Hasan Dinç, Musa Topbaş, Çarşambalı Mahmut Ustaosmanoğlu, Ali Ulvi Kurucu, Mehmet Zahit Kotku, Necip Fazıl Kısakürek ve Muhammed Harrânî gibi şahsiyetlerle dostluklar kurmuş, Osman Çelebizâde Sıdkı Çelebi'den (Yarkın) icâzet alarak Mevlî Dergâhı'na da intisap etmiştir.

Büyükkörükçü, 1960'lı yıllardan itibaren hemen her yıl gittiği hac ve umre yolculuklarında Suriye ve Irak'ta ilim tahsili için bulunan Türk öğrencilere maddî ve mânevî yardımlarda bulunmuş, bu seferler esnasında aldığı birçok Arapça eseri kütüphanesine kazandırmıştır. Haremeyn'e mücâvir kaldığı yıllarda Muhammed Ali es-Sâbûnî ve Muhammed b. Alevî el-Mâlikî gibi şahsiyetlerle tanışarak dostluklar tesis etmiştir. Türkiye'de İslâmî hayatın yeniden canlanması için büyük önem verdiği İmam-Hatip okullarını memleketin geleceğini inşa edecek ilim yuvaları olarak görmüş, bu okullara maddî katkılarda bulunmuştur. Gerek memuriyet hayatında gerekse emekliliği sonrasında irşad hizmetini önceleyen, dergi ve gazetelerde yazsa da kürsüden yaptığı irşad hizmetinin yerinin kendisi için farklı olduğunu vurgulayan Büyükkörükçü, haftanın belirli günlerinde sabah ve yatsı namazlarının

ardından veya cuma namazı öncesi yaptığı vaazlarında dinî kaynakların yanı sıra Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'den Şeyh Galib'e kadar geniş bir yelpazede atıflarla vaazlarına edebî bir boyut kazandırmıştır. Vaaz ve konuşmalarında tasavvuf içerikli şiirlerin yanı sıra modern dönem İslâmcı şairlerin şiirlerine de yer vermesi, Türkçe'ye olan hâkimiyeti ve etkili cümleleriyle dinleyicilerin dikkatini canlı tutmuştur. Türkiye'de gelişen erken dönem İslâmcı söylemi vaazlarına aktarmış, Mehmed Âkîf'ten Muhammed İkbal'e kadar dönemin başlıca simalarından alıntılarda bulunmuş, vaaz etmedeki mahareti sebebiyle "sultânü'l-vâizin" olarak anılmıştır. İrşad faaliyetlerini yaklaşık elli yıl kadar sürdürdüğü Konya ve civarındaki bölge halkı için bir kanaat önderi haline gelmiştir. Henüz hayatta iken Konya III. Organize Sanayi'nde (2009), vefatından sonra da Konya Erenköy mahallesi yakınlarında (2015) adına inşa edilen camiler, Meram Gülbahçe'de açılan İmam-Hatip Okulu (2014) ve Erenköy'deki evinde bulunan kütüphanesiyle hâtırası yâdedilmektedir. Üç kız bir erkek evlâdı olup oğlu Abdurrahman Büyükkörükçü halen Konya başvâizi olarak görev yapmaktadır. Teliften çok irşadla meşgul olan Tahir Büyükkörükçü, *Hakikî Vecchile Mevlâna ve Mesnevi* (Konya 1959), *Mübârek Ramazan ve Oruç* (Konya 1961), *Mevlânâ ve Mesnevî Gözüyle Peygamber Efendimiz* (İstanbul 1963), *İslâm'da Edeb* (İstanbul 1963), *Müslüman Peygamberini Tanımalısın* (İstanbul 1963) isimli beş kitap kaleme almıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Tahir Büyükkörükçü, 1977 *Genel Seçimi Radyo Konuşmaları*, Ankara 1977, s. 56-60; DİB arşivindeki özlük dosyası, dosya nr. 46.0164; Konya Müftülüğü arşivindeki özlük dosyası, dosya nr. 973; TBMM arşivindeki özlük dosyası, dosya nr. 1367; Konya İmam-Hatip Lisesi arşivindeki özlük dosyası; Konya Karma Ortaokulu Arşivi; *Diyanet İşleri Başkanlığı Biyografik Teşkilat Albümü: 1924-1989*, Ankara 1989, s. 156; *Kuruluşundan Bugüne Diyanet İşleri Başkanlığı Teşkilat Albümü: 1924-2009* (haz. Hasan Demirbağ v.dğr.), Ankara 2010, III, 105; Esat Arslan, *Türk Parlamento Tarihi: TBMM-XVI. Dönem (1977-1980)*, Ankara 2012, II, 1020, 1066, 1109; III, 1598; Abdurrahman Büyükkörükçü, "İz Bırakan Vaizler-Tahir Büyükkörükçü", *Vaaz ve Vâizlik Sempozyumu*, Ankara 2013, II, 545-559; *TBMM Tutanak Dergisi* (dönem: V), III, Ankara 1978, s. 294-297; X (1979), s. 360-364; XIV (1980), s. 288-291; İsmail Hakkı Atçeken, "Tahir Büyükkörükçü", *Konya Ansiklopedisi*, Konya 2011, II, 217-218; <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/> (18.05.2015).

MUHAMMED TÂHİR BÜYÜKKÖRÜKÇÜ

BÜZÜRG-i ALEVÎ (بزرگ علوی)

Seyyid Müctebâ Büzürğ-i Alevî
(1904-1997)

İran'da modern hikâyeciliğin
kurucularından, yazar.

2 Şubat 1904'te Tahran'da doğdu. Ticaretle uğraşan babası Hâc Seyyid Ebü'l-Hasan ve dedesi Hâc Seyyid Muhammed Sarrâf, Meşrutiyet hareketine katılmıştı ve ilk kurulan Meclis-i Şûrâ-yı Millî'nin üyelerindendi. Annesi Hatice Kamerüssâdât, Âyetullah Tabâtabâî'nin torunudur. Almanya ile ticarî ilişkileri olan babası I. Dünya Savaşı sırasında Bağdat'a, Kirmanşah'ın İngilizler'in eline geçmesinden sonra Berlin'e gitti ve orada ikamet etmeye başladı. Müctebâ ilk öğrenimini Tahran'daki Mekteb-i Kâna'da daha sonraki öğrenimini Akdesiyye ve Dârülfünun'da yaptı. Yüksek öğrenimine babası ve kardeşi Murtazâ el-Alevî ile birlikte 1920'de gittiği Almanya'da devam etti. Babası 1927'de iflâs etmesinin ardından intihar edince bir süre geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kaldı. Nihayet eğitim bilimleri ve psikoloji bölümünü bitirerek 1928'de Münih Üniversitesi'nden mezun oldu. Almanya'da Seyyid Hasan Takizâde ve Mirza Muhammed Kazvîni gibi İranlı yazar ve edebiyatçılarla tanıştı. Bir süre İran elçiliğinde mütercim olarak çalıştıktan sonra İran'a döndü. 1928'de Şiraz'daki Hüneristân-ı San'atî'ye Almanca hocası tayin edildi. Bir yandan da edebî kariyerini geliştirmeye çalışırken Almanca'dan çeviriler yaptı. Ertesi yıl görevine Tahran Hüneristân-ı San'atî'de devam etti. Bu okulda modern Fars şiirinin öncülerinden Nîmâ Yûşic ile tanıştı. 1930'ların başında Sâdık Hîdâyet, Mes'ûd-i Ferzâd ve Müctebâ Mînovî ile birlikte İran halkına Batı düşüncesini ve edebî türlerini tanıtmak, modern bir konuşma diliyle onlara hitap etmek amacıyla "Reb'a" (dörtler) adıyla bir edebî topluluk kurdu. Şubat 1933'ten itibaren Taki Erânî ve İrec İskenderî ile beraber İran'da *Dünyâ* adlı ilk Marksist eğilimli dergiyi yayımladı. 1937 baharında komünistliği savunmak ve Marksizm propagandası yapmaktan elli iki kişiyle birlikte tutuklanarak yedi yıla mahkûm edildi. Hapishanede kaldığı süre içinde yazmayı sürdürdü. Kendisi ve arkadaşları 1940'ta hapiste, daha sonra Alevî'nin bir eserine de konu teşkil edecek olan Gürûh-i Pencâh u Se Nefer (elli üç kişi) adıyla bir teşkilât kurdular. 1941'de İran'ın yabancı